

Pekka Oksala: "Ensiksi olen journalisti, toiseksi journalisti ja kolmanneksi journalisti"

Kun Pekka Oksalaa muistellaan, mieleen nousevat ensimmäisinä Ylen politiikan toimitus, A-studion vaalilähettykset ja vuosikymmenten aikana tutuksi tullut rauhallinen, luotettava ääni. Harvempi kuitenkaan tietää, että hänen ammatillinen perustansa rakennettiin opettajankoulutuksessa.

Vuonna 1995 Oksala osallistui Oulun yliopistossa tehtyyn tutkimukseen *"Radio- tai televisio toimittajina työskentelevien luokanopettajien uranvalintamotiivit"*. Haastattelussa hän avaa poikkeuksellisen rehellisesti sitä, miksi opettajasta tuli toimittaja ja mitä opettajakoulutus antoi myöhemmälle uralle.

Toimittajaksi lähes sattumalta

Oksalan mukaan ratkaisevaa suunnitelmaa ei koskaan ollut. Tie toimituksiin alkoi opiskeluaikana Jyväskylässä, jolloin hän toimi aktiivisesti ylioppilaskunnassa. Tiedotteita vietiin paikallislehteen, Keskisuomalaiseen, ja vähitellen toimituksesta alettiin kysellä lisää kirjoituksia.

"Toimittajan homma lähti oikeastaan aika pitkälle vahingossa."

Kesätoimittajan työ muuttui nopeasti vakituiseksi mahdollisuudeksi. Tarkoitus oli jatkaa kasvatustieteellisiä opintoja ja suorittaa tutkinto loppuun, mutta käytännön työ vei mukanaan.

"Sille tielle jäin."

Ratkaisua vauhditti myös toimitustyön luonne. Työpäivät venyivät pitkiksi eikä opiskelun ja toimittajan työn yhdistäminen enää onnistunut.

Opettajan ammatti ei koskaan täysin houkutellut

Vaikka koulutus tähtäsi opettajan työhön, Oksala ei kokenut sitä omaksi tulevaisuudekseen. Ratkaisuun vaikutti myös lapsuudenkoti.

"Ehkä siinä oli osin se syy, että olin nähnyt opettajan homman ilot ja surut isän ja äidin ammatissa."

Varsinaista opettajan työtä hän teki vain muutamia lyhyitä sijaisuuksia. Niiden perusteella ei syntynyt tunnetta siitä, että koulumaailma olisi hänen paikkansa.

Tie radioon ja televisioon

Lehtityö avasi ovia sähköiseen mediaan. Oksala teki sanomalehtityön rinnalla urheilua radiolle, erityisesti suunnistuksesta, jonka parissa hän oli vahvasti mukana.

Kun Yleisradioon avautui paikka, siirtyminen tapahtui luontevasti.

Lehdessä vierähti runsaat kymmenen vuotta ennen siirtymistä radioon vuonna 1976. Televisioon hän siirtyi vuonna 1982. Välillä hän kävi myös Suomen Kunnat -lehden päätoimittajana, mutta palasi takaisin Yleisradioon.

Paluuseen vaikutti yksi havainto.

"Huomasin, että radiossa kirjallisesta ilmaisusta katosi puolet. Kun menin televisioon, siitäkkin katosi puolet."

Hän kaipasi mahdollisuutta kirjoittaa perusteellisemmin ja paneutua asioihin pintaa syvemmältä.

Opettajakoulutuksesta jäi paljon käteen

Vaikka Oksala ei koskaan ryhtynyt opettajaksi, hän ei pidä koulutustaan hukkaan menneenä.

Päinvastoin.

Kasvatustieteiden opinnot antoivat laajan yhteiskunnallisen verkoston. Monet opiskelutoverit ja opettajat nousivat myöhemmin merkittäviin tehtäviin opetushallinnossa, yliopistoissa, ministeriöissä ja kuntakentässä.

Kun toimituksessa tarvittiin asiantuntijaa koulutusasioihin, Oksala tiesi usein heti, kenelle soittaa.

"Toimittajan työn kannalta siitä koulutuksesta oli aika paljon etua."

Hän luettelee haastattelussa pitkän joukon myöhemmin merkittäviin asemiin nousseita henkilöitä ja toteaa, että juuri nämä verkostot helpottivat journalistista työtä vuosien ajan.

"Ensiksi olen journalisti"

Ehkä kiinnostavin osa haastattelua liittyy Oksalan näkemykseen toimittajan roolista.

Vaikka hänellä oli kasvattajan koulutus, hän ei kokenut tehtäväkseen opettaa yleisöä.

"Ensiksi olen journalisti, toiseksi olen journalisti ja kolmanneksi olen journalisti."

Vasta tämän jälkeen tulee mahdollinen erikoisala tai oma maailmankuva.

Hänen mukaansa toimittajan tärkein tehtävä on välittää tietoa mahdollisimman riippumattomasti.

"En hirveästi koe itseäni valistajana tai opettajana."

Ajatus kuvaa hyvin sitä journalistista eetosta, joka näkyi myöhemmin myös hänen työssään politiikan toimituksessa ja A-studion lähetyksissä.

Työ oli elämäntapa

Haastattelusta välittyy kuva ihmisestä, jolle journalismi ei ollut vain ammatti.

"Kyllähän se on melkein elämänsä tälle työlle omistanut."

Työ seurasi helposti kotiin asti. Siksi hän kertoi pyrkineensä vapaa-ajallaan mahdollisimman kauas puhelimesta.

Vaikka hän myöhemmin siirtyi esimiestehtäviin, hän ei halunnut luopua käytännön toimitustyöstä. Työsopimukseen kirjattiin jopa mahdollisuus palata milloin tahansa tavalliseksi toimittajaksi.

"Kyllä minä nautin siitä kädenjäljestä, siitä tekemisestä."

Tekisikö saman ratkaisun uudelleen?

Haastattelun lopussa Oksalalta kysytään, jatkaisiko hän toimittajan työtä, vaikka raha ei olisi ongelma.

Vastaus tulee empimättä.

"Kyllä sitä varmaan tekisi. Se on verissä nyt."

Lause tiivistää hyvin koko haastattelun ytimen.

Opettajakoulutus antoi hänelle vahvan pohjan ymmärtää ihmisiä, yhteiskuntaa ja koulutusjärjestelmää. Varsinainen kutsumus löytyi kuitenkin journalismista.

Pekka Oksalan uratarina osoittaa, ettei opettajankoulutus ollut harharetki matkalla mediaan. Se oli tärkeä osa sitä perustaa, jonka varaan rakentui vuosikymmeniä kestänyt ura yhtenä suomalaisen yhteiskunnallisen journalismin tunnetuimmista tekijöistä.